

derní revoluce vůbec, obsah, který byl v nejpodivnějším rozporu se vším, co mohlo být ihned, přímo uskutečněno na základě daného materiálu, při dosažení stupně vzdělání mas, za daných okolností a poměrů. Na druhé straně nároky všech ostatních živlů, které se účastnily únorové revoluce, byly uznány tím, že se jim dostalo většího podílu na vládě. V žádném jiném období nenalezneme proto pestřejší směs vzletných frází a skutečné nejistoty a bezradnosti, nadšenějších novátorských snah a pevnějšího panství staré rutiny, víc zdánlivé harmonie celé společnosti a hlubšího odcizení jejích prvků. Zatímco se pařížský proletariát ještě opájel velkou perspektivou, která se před ním otvírala, a oddával se vážně myšleným diskusím o sociálních problémech, staré síly společnosti se seskupily, semkly, vzpamatovaly a našly neočekávanou oporu v masce národa, v rolnících a maloburžoazii, kteří všichni najednou vtrhli na politickou scénu, když padly přehrady červencové monarchie.

Druhé období, od 4. května 1848 do konce května 1849, je obdobím *ustavení, založení buržoazní republiky*. Ihned po únorových dnech byla nejen dynastická opozice překvapena republikány a republikáni socialisty, ale celá Francie byla překvapena Paříží. Národní shromáždění, které se sešlo 4. května 1848, bylo zvoleno národem a představovalo národ. Bylo živým protestem proti požadavkům únorových dnů a mělo zredukovat výsledky revoluce na buržoazní míru. Pařížský proletariát, který ihned pochopil charakter tohoto Národního shromáždění, se marně pokoušel několik dnů po jeho zahájení, 15. května, násilím popřít jeho existenci, rozpustit je, rozložit znovu na jednotlivé součásti tento organický útvar, v němž ho ohrožoval reakčně působící duch národa. 15. květen neměl, jak známo, jiný výsledek, než že odstranil Blanquiho a soudruhy, tj. skutečné vůdce proletářské strany, z veřejného jeviště na celou dobu cyklu, jimž se tu zabýváme.¹²

Po *buržoazní monarchii* Ludvíka Filipa může přijít jen *buržoazní republika*, tj. vládla-li jménem krále omezená část buržoazie, bude nyní jménem lidu vládnout celá buržoazie. Požadavky pařížského proletariátu jsou utopické žvásty, s nimiž je nutno skoncovat. Na toto prohlášení Ústavodárného národního shromáždění odpověděl pařížský proletariát *červnovým*

povstáním, nejvelkolepější událostí v dějinách evropských občanských válek. Buržoazní republika zvítězila. Na její straně stála finanční aristokracie, průmyslová buržoazie, střední stav, maloburžoazie, armáda, lumpenproletariát organizovaný v mobilní gardu*, duchovní veličiny, páteři a venkovské obyvatelstvo. Na straně pařížského proletariátu nestál nikdo, jen on sám. Přes 3000 povstalců bylo po vítězství zmasakrováno, 15 000 bez soudu deportováno. Touto porážkou ustupuje proletariát do *pozadí* revoluční scény. Pokouší se vždy znovu proniknout do popředí, kdykoli se zdá, že hnutí nabírá znovu dech, ale tyto pokusy jsou stále slabší a neúspěšnější. Jakmile v některé z výše položených společenských vrstev, než je on, začne revoluční kvas, proletariát se s ní spojuje, a tak sdílí všechny porážky, které jednotlivé strany postupně utrpí. Tyto další rány jsou však čím dál tím slabší, čím víc se rozdělují na celý povrch společnosti. Významnější vůdce proletariátu v Národním shromáždění a v tisku padají jeden po druhém za oběť soudům a na jejich místo nastupují stále pochybnější figury. Část proletariátu se vrhá do *doktrinářských experimentů, do směnných bank a dělnických sdružení, tedy do hnutí, v němž se zřiká odhodláni převrátit starý svět souhrnem jeho vlastních velkých prostředků a spíše se pokouší osvobodit se za zády společnosti, soukromě, v mezích vytčených podmínkami své existence, a tudíž nutně ztroskotává*. Proletariát zřejmě není s to ani sám v sobě najít svou dřívější revoluční velikost, ani načerpat novou energii z nově uzavřených spojení, dokud *všechny třídy, s nimiž v červnu bojoval, nebudou jako on sám ležet na lopatkách*. Ale proletariát podléhá alespoň se ctí velkého historického boje; nejen Francie, celá Evropa se třese hrůzou před červnovým zemětřesením, zatímco další porážky vyšších tříd se vykupují tak lacino, že je vítězná strana musí drze přehánět, aby z nich vůbec udělala událost, přičemž se tyto porážky stávají tím potupnějšími, čím víc je poražená strana vzdálena proletářské.

Porážka červnových povstalců ovšem připravila, urovnala půdu, na níž mohla být založena a vybudována buržoazní republika; zároveň však ukázala, že v Evropě jde o jiné otázky než o otázku „republika, či monarchie“. Ukázala

* Viz s. 27–28.

jasně, že *buržoazní republika* zde znamená neomezenou despotii jedné třídy nad ostatními třídami. Dokázala, že v zemích se starou civilizací, s vyvinutými třídami, s moderními výrobními podmínkami a s duchovním vědomím, v němž se stáletou prací rozplynuly všechny tradiční ideje, že v takových zemích je *republika vůbec jen politickou formou převratu buržoazní společnosti*, a ne její *konzervativní životní formou*, jako například ve Spojených státech severoamerických, kde třídy sice už existují, ale ještě se neustálily, a v neustálém toku si ustavičně vyměňují a navzájem odstupují své součásti, kde moderní výrobní prostředky nejen neznamenají zároveň chronické předlidnění, nýbrž naopak nahrazují relativní nedostatek hlav a rukou, a kde nakonec horečně mladistvý pohyb materiální výroby, před níž stojí úkol přisvojit si nový svět, neposkytl ani čas, ani příležitost skoncovat se starým světem strašidel.

Za červnových dnů se všechny třídy a strany sjednotily ve *straně pořádku* proti proletářské třídě jako *straně anarchie*, socialismu, komunismu. „Zachránily“ společnost před „*nepřáteli společnosti*“. Heslem svého vojska učinily devízu staré společnosti: „*Vlastnictví, rodina, náboženství, pořádek!*“ a povzbuzovaly kontrarevoluční křížáckou výpravu výkřiky: „V tomto znamení zvítězí!“ Od této chvíle, jakmile se některá z četných stran, které se pod tímto praporem srotily proti červnovým povstalcům, snaží ve svém vlastním třídním zájmu ovládnout revoluční bojiště, je poražena pod heslem: „*Vlastnictví, rodina, náboženství, pořádek!*“ Společnost je zachraňována pokaždé, kdykoli se zužuje kruh jejich vládců a kdykoli se výlučnější zájem prosazuje proti zájmu širšímu. Každý požadavek nejjednodušší buržoazní finanční reformy, nejběžnějšího liberalismu, nejformálnějšího republikanismu, nejbanálnější demokracie je zároveň trestán jako „*atentát na společnost*“ a pranýřován jako „*socialismus*“. A nakonec vykopnou samy velekněze „*náboženství a pořádku*“ z jejich pythických stolic, za mlhavé noci je vytáhnou z postelí, nacpou do vězeňských vozů, uvrhnou do žaláře nebo pošlou do vyhnanství, jejich chrám srovnají se zemí, zapečetí jim ústa, zlámou jejich pero, roztrhají jejich zákon ve jméno náboženství, vlastnictví, rodiny a pořádku. Opilá soldateska postřílí buržoazní fanatiky pořádku na jejich balkónech, zne-

světí jejich rodinné svatyně, bombarduje pro svou kratochvíli jejich domy — ve jméno vlastnictví, rodiny, náboženství a pořádku. Spodina buržoazní společnosti vytvoří nakonec *svatou falangu pořádku* a hrdina Krapulinsky vtáhne do Tuile-rii jako „*zachránce společnosti*“.

I I

Vraťme se nyní tam, kde jsme přestali.

Dějiny *Ústavodárného národního shromáždění* od červnových dnů jsou *dějiny panství a rozkladu republikánské buržoazní frakce*, té frakce, kterou známe pod jménem trikolórových republikánů, ryzích republikánů, politických republikánů, formálních republikánů atd.

Za buržoazní monarchie Ludvíka Filipa tvořila tato frakce *oficiální republikánskou opozici*, a tedy uznávanou součást tehdejšího politického světa. Měla své zástupce ve sněmovnách a značný vliv v tisku. Její pařížský orgán *National* byl považován za list svým způsobem právě tak vážený jako *Journal des Débats*. Tomuto jejímu postavení za konstituční monarchie odpovídal i její charakter. Nebyla to buržoazní frakce stmelená velkými společnými zájmy a oddělená od ostatních zvláštními výrobními podmínkami. Byla to klika republikánsky smýšlejících buržoů, spisovatelů, advokátů, důstojníků a úředníků, jejichž vliv se opíral o osobní antipatie země vůči Ludvíku Filipovi, o vzpomínky na starou republiku, o republikánskou víru několika snůlků, především ale o *francouzský nacionalismus*, jehož nenávisť vůči vídeňským smlouvám a vůči alianci s Anglií tato klika neustále živila. Za velkou část stoupenců, jež měl *National* za Ludvíka Filipa, vděčil tomuto zastřenému imperialismu, který pak za republiky mohl proti němu vystoupit jako zdrcující konkurent v osobě Ludvíka Bonaparta. *National* potíral finanční aristokracii stejně jako celá ostatní buržoazní opozice. Polemika proti rozpočtu, která ve Francii těsně souvisela s bojem proti finanční aristokracii, mu zjednávala příliš lacinou po-